

(Πιάει και γράφει στην αλληλογραφία της «Διάπλασης»).

«Μικρέ μου Σκαπετουράκι. Εύχαριστώ τη γιαγιά σου που σε πληροφόρησε πως ο κ. Ξενοπούλος είναι ο μεγαλύτερός μας συγγραφέας. Με τη γνώμη της γιαγιάς σου συμφώνησε κ' η επιτροπή του 'Αθερώφειου, που του θράβεψε το καινούριο του έργο «Οι Φοιτητές». 'Ας τ'α ιδούνε μερικοί κριτικοί. Έννοια σου. Το έργο θά τυπωθεί σε λίγο ή τμήτ' του για τους συνδρομητές της «Διάπλασης» θά είναι μόνο δέκα δραχμές. (Τρίβει τ'α χέρια του). Τι κουτός, που πήγα πέρου να απεργήσω!

ΣΚΗΝΗ ΤΡΙΤΗ

ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ (ξαπλωμένος στ' κρεβάτι του, κοιμάται. Ένα χαμόγελο ζουγραφίζεται στα χείλια του. Βλέπει στο όνειρό του πως μπαίνει στον Όλυμπο. Βγαίνουνε να τόν υποδεχτούνε ο Άντωνιάδης, ο Φραγκιάς, ο Άμπελάς, ο Νικολαράς, ο Καλοσύπης, κι άλλοι δαφνοστεφανωμένοι του Βουτσιναιου, του Λασσάνειου και του Φιλαδέφειου.

ΑΝΤΙΝΙΑΔΗΣ (χτυπώντας τον ανάλαφρα στο κεφάλι με τ' κλωνάρι της δάφνης). — Καλώς ήρθες, καλώς ήρθες, συνάδερφε.

ΕΠΙΘΕΩΡΗΤΗΣ

ΓΛΩΣΣΟΛΟΓΙΚΑ

ΓΝ ΑΝΤΙΣ ΝΝ

Ο κ. Χατζηδάκης, ανάμεσα σ' εκείνα που δέν έχουν ξηγηθεί ακόμα τ'α εἴτι ανεξηγήτητα, όπως τ'α λέει, καταλογίζει και τ'α ἔγνωια, σύγνεφο, τυραννώ, ἀπ' τ'α ἔννοια, σύννεφο, τυραννώ.

Ἐπίσης ὑπάρχουνε μαρτυρημένοι τύποι: γνωπός (ὁ κωπός), γνηφός (ὁ κηφός δηλ. ὁ κήφων, ὁ ἀμέδυστος), γνέθω (νήθω), γνέθω (νεύω).

Ἄφτά για ν'α ταναγάουμε στα πρώτα, πρέπει να τ'α πάρουμε στην αιτιατική: τόν - κωπών = τογνωπόν, τόν - κηφόν = τογνηφόν, τόν - κέθω = τογνέθω, τόν - κεύω = τογνέθω.

Ἀπὸ τούτα φαίνεται πως τὸ διπλό νν σὲ παλαιότερη ἐποχὴ ἔλαθε σὲ κάποιον τόπο (Ἐφτάνησα ἴσως) κάποια ἀνομοίωση διαφορετικὴ ἀπὸ τὴν κοινὴ ἀνομοίωση τῶ διπλῶν συμφώνων, που σὴν προφορᾶ τῆς κοινῆς ξεπέφτει πάντα τὸ ἓνα ἀπ' τ'α δυό, (ἀν και σὴν γραφῆ τ'α γράφουμε και τ'α δυό για τὴν περιφημὴ ιστορικὴ ὀρθογραφία).

Σάφτ'α φαίνεται πως ἔγινε ἡ ἄλλη ἀνομοίωση τῆς συναλλαγῆς τοῦ πρώτου συμφώνου μ' ἓνα ἄλλο συγγενικό του.

Καθὼς δηλαδὴ σὴν Κάλυμνο ἀπὸ δυό συνεχικὰ θθ (που προέρχουντ'α ἀπὸ ἀφομοίωση τοῦ νθ σὲ θθ στ'αποδέλοιπα δωδεκάνησα), τὸ πρώτο γίνεται τ: (ἀνθός) = ἀθός = ἀθός, κτλ. ὁλότελα ἀνάλογο μὲ τὸ σύννεφα = σύγνεφα κτλ. Ἔτσι και σὴν Ἐφτάνησα, ν'α ποιῶμε, ἀπὸ δυό συνεχικὰ νν τὸ πρώτο προφέθηκε ἔρρινολαρυγγικὸ μὲ συνέχεια πνοῆς ἀπ' τὴ μύτη, σάν τὸ γαλλικὸ n final (an, en) ἔρ-νοια

τοπ-νωπὸ, Συραπ-νώ κτλ.

Για τὴν προφορᾶ τῶν δυό διαφορετικῶν παράβαλε τὸ βορειοελληνικὸ ντοπιολάττο *q'ni* που τὸ πρώτο του κ εἶναι λαρυγγικὸ και τὸ δεύτερο οὐρανικό.

Κατόπι ἔνεκα τὸ ἀκόλουθο ἐπίσης μυτόπνοο ν, ἢ νι, τὸ προηγούμενο ἀπὸ λαρυγγικὸ μυτόπνοο (n final) που εἶτανε ἔγινε χειλόπνοο λαρυγγικὸ γ: ἔρ-νοια=ἔρνοια, σύπ-νεφα=σύγνεφα, τύραπ-νος=τύραγνος, τοπ-νωπὸ=τογ νωπὸ (ὁ γνώπος) τοπ-νηφὸ=τογ νηφὸ (ὁ γνηφός).

Ἀηλαδὴ ἀνάμεσα στα δυό διαφοροπρόφερτα ν ἀναπτύσσεται ἓνας μεταβατικὸς φτόγγος γ, που ξεπέφτοντας ἔπειτα τὸ πρώτο ν, μένει ἀφτὸς στὸν τόπο του.

Ἔτσι ξηγήσαμε και: τὸν ῥίπον = τογ - ρίπον (ὁ γῥίπος), τὸν λάρον = τογ - λάρον (ὁ γλάρος). Κατόπι ἀπὸ: σύννεφο εἶταν και: γνέφος, ἀπὸ ἔγνωια, και: γνοιάζομαι.

Τώρα γιατὶ ἀφτὸ δὲ γίνεται και στα: γεννῶ, γέννα; — Γιατὶ ὑπάρχει ἄλλο προηγούμενο γ που για ἀνομοίωση πάλι δέν ξαναγίνεται δεύτερο, ἢ κ'α γίνει ξεπέφτει ἀμέσως.

Σημ. — Τὸ ἀπογνοιά (Ξανθὸς Ἐρωτοκορ. 406), ἀπὸς ἀπονιά, εἶναι παρετυμολογία ἀπ' τὸ γνοιάζομαι (ὁποιος ἔχει ἀπονιά για κανέναν δὲ γνοιάζεται).

M. ΦΙΛΗΝΤΑΣ

ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΚΑ

Κάθε νεοελληνικὸς σχηματισμὸς, δηλ. κάθε μεταβολὴ φθόγγου που δὲ μ'ας ἔρχεται ἀπὸ τὴν ἀρχαία, πρέπει να γράφεται μὲ τ'α πὸ ἀπλά γράμματα:

ο, ε, ι, ἓνα σύφωνο, ὀξεῖα.

Τοῦ γενικοῦ ἀφτοῦ κανόνα κάθε ἔβδομάδα θά ἔδωζουμε ἀπὸ ἓνα εἶδος παραδείγματα.

1). — Τὸ αι σὴν συνίτηση γράφεται ι, λ. χ. ἄλιᾶ, παλιός, γριά, Ρωμιός, Κορονιός, Μυτιληνιός, κτλ. κ'αχι γοιᾶ, παλῆς κτλ., οὔτε ἔλαιᾶ, Ρωμαῖος κτλ. ὅπως πολὸ γελῶια τὸ γράφει ὁ Χατζηδάκης.

M. ΦΙΛΗΝΤΑΣ

Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ

ΕΝΑ ΓΡΑΜΜΑ

Φίλε κ. Ταγκόπουλε,

Στὸ φύλλο τοῦ τελευταίου "Νουμά" γράφηκε, και τ'α λάθος φαίνεται, μιᾶ ἀνακριβεία. Μοῦ ἀποδόθηκε ὁ τίτλος τοῦ καθηγητῆ τοῦ Ὀδείου, μὲ τὸ ὅποιο δέν ἔχω καμιά σχέση.

Τὸ ἴδρυμα αὐτό, μετὰ τὸ τέλος τῶν μουσικῶν μου σπουδῶν, μοῦ ἀνέθεσε μιᾶ τάξη, τὴν ὁποία κράτησα ἔρασιτεχνικὰ για λίγο, ἀναγκασθὲς ἀργότερα να τὴν ἐγκαταλείψω, πρώτα γιατὶ οἱ ἰδιωτικὲς μου ἀσχολίες δὲ μοῦ ἐπέτρεπαν να χάνω ἄσκοπα καιρό, κ' ἔπειτα γιατὶ οἱ καλλιτεχνικὲς μου ἀντίληψεις, εὐρύτερες πάντα, θρέθησαν σὲ ἀντίφαση μὲ τὲς περιορισμένες και στενὰ δασμικὲς τοῦ Ὀδείου.

Μὲ ἀπειρὴ ὑπόληψη.
Γ. ΑΓΑΠΗΤΟΣ

ΑΠΟ ΒΔΟΜΑΔΑ ΣΕ ΒΔΟΜΑΔΑ

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Κ. Παλαμάς: «Τὰ Δεκατετράστιχα»

— Τὸ καινούριον βιβλίον τοῦ Ποιητῆ, τυπώθηκε στὴν Ἀλεξάνδρεια, ἔκδοσις τοῦ περιοδικοῦ «Γράμματά». Περιέχει ἑκατὸ δύο σονέτα, τελευταία, ἀνεκδοτῆ, ὡς τὴν ὥρα, ἐργασία τοῦ Δασκάλου, συνθεμένη κατόπι ἀπὸ τὰ «Παράκαιρα». Πλατῆς καὶ γενικὸς χαρακτηρισμὸς τοῦ ποιητικοῦ ἔργου τοῦ Παλαμᾶ, δόθηκε ἀπὸ τὸ Ρήγα Γκόλφη σὲ περασμένον φύλλον τοῦ «Νουμᾶ» (627, τῆς χρονιάς 1919), καὶ ὁ Φιλέας Δεμπέγκ, γράφοντας τὸ «Mercure de France» γιὰ τὸν Παλαμᾶ, ἔθηκε ἀκριβέστατον τὸ χαρακτηρισμὸν ἐκεῖνον τοῦ συνεργατῆ μας. Τώρα μὲ τὰ «Δεκατετράστιχα», ὁ ποιητῆς τῆς «Ἀσάλευτης Ζωῆς», μὲ τὸν πλούσιον χρωματισμένον καὶ σκληρὸν του στίχον, μὲ τὸ συνταραγμένον του ἄσστημα καὶ τὴν πλατεῖάν του σκέψην, μᾶς δίνει μιὰ καινούριαν ὄψιν τοῦ πολύτροπου ἔργου του. Δὲν εἶναι πᾶν τὸ σονέτο τοῦ Γρυπάρη καὶ τοῦ Μαβίλη. Κάτι γενικώτερον, ἀδρό, πλατὺ, σὲ ψυχῇ, σ' αἴσθησιν καὶ σ' ἐκφράσιν, μπάζει ὁ Παλαμάς στὸ σονέτο. Τυπώνουμε δὴ ἔν ἀπὸ τὰ πᾶν χαρακτηριστικὰ του :

*Οἱ δύναντες κ' οἱ γνῶμες τῶν Καίσαρων
τοῦ ὀλέθρου ξαπολύσαν τοὺς λεγεῶνες
γιὰ τὸν πόλεμον, μ' ὄλιον τιὸν ταρτάρον
τῆ βοήθειαν, πρωτόφραγον τοὺς αἰῶνες,
Σεισμοὶ καταλυτὲς ἀπ' τῶν Ταινάρων
τάσταν ὡς τὸν Ρήνον τοὺς βυθούς· Γεργόνες
καὶ Βαλκόνες οὐκάζουν «Ἄρον ἄρον!
Στάυρωσον!» Καὶ μὲ σκῆπτρα, μὲ κορώνες
οἱ σταυρωτοῖδες. Τὰ Ἔθνη, οἱ σταυρωμένοι.
Μὰ ὀρηγὴ ἐκδικήματα τὰ Ἔθνη τὰ σηκῶνται
καὶ τῶν Καίσαρων καταγίς οἱ θρόνοι.
Κι ἀπὸ Ἔθνη καὶ ὑπὸ Καίσαρες πᾶν ἄπαντον
καὶ ἀπὸ τὸ θέλημα ὁποῖον λαοπλάνου,
Σπάτακε, ἐσένα ἢ Νέμεση ἀνασταίνει.*

«Τὰ μάτια τῆς ψυχῆς μου»

— Ὁ «Ἕμνος τῆς Ἀθηνᾶς» καὶ «Τὰ μάτια τῆς ψυχῆς μου», τὰ δύο, ἀπὸ καιρὸ ἐξαντλημένα βιβλία τοῦ Κωστή Παλαμᾶ, βραβεύμενα καὶ τὰ δύο σὲ παλιούς Φιλαδέλφειους διαγωνισμούς, ξαναβγήκανε τώρα σ' ἓναν τόμον, ἀπὸ τὸν ἐκδότῆ κ. Μιχαὴλ Ζηκάκη, στὴ σειρά τῶ «Λογοτεχνικῶν ἐκδόσεων» του, καὶ πουλοῦνται δοχ. 6. Στὸ τέλος τοῦ τόμου δημοσιεύεται ἡ κρίσις τοῦ καθηγητῆ κ. Ν. Πολίτη γιὰ τὸν «Ἕμνον τῆς Ἀθηνᾶς», κ' ἓνα κριτικὸν ἄρθρον τοῦ μακαριτοῦ Κερκυραίου λόγιου Γ. Καλοσγούρου γιὰ τὰ «Μάτια τῆς ψυχῆς μου».

«Γύρω ἀπὸ τὸν ἔρωτα»

— Στὴν ἴδιαν σειρά τῶν «Λογοτεχνικῶν ἐκδόσεων Ζηκάκη» βγήκε κ' ἓνας τόμος ἀπὸ τὰ χρονογραφήματα τοῦ Παύλου Νιρβάνου, μὲ τὸν τίτλον «Γύρω ἀπὸ τὸν ἔρωτα», (δοχ. 4.)

ΞΕΝΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ἐνα βιβλίον τοῦ Μάξιμου Γκόρκη γιὰ τὸν Τολστόη.

— Ὑστερ' ἀπὸ δύο χρόνων πνευματικῆ ἀπομονώσεως τῆς Γ' ὡσίας, στὸ πρωτον ρωσικὸν φιλολογικὸν βιβλίον που ἐφτάσε εἰς καὶ δύο μῆνες στὴν Ευρώπην, ἦταν οἱ «Ἀναμνήσεις τοῦ Τολστόη», γραμμένες ἀπὸ τὸν Μάξιμον Γκόρκη.

Τὸ βιβλίον αὐτὸ εἶναι, στὸ μεγαλύτερον τὸν μέρος, καινόμενον ἀπὸ σημειώσεις κ' ἐντυπώσεις γραμμένες ἀπὸ τὸν Γκόρκη στὰ 1900, τὸν καιρὸν ποὺ εμενε στὴν Κριμαία, ὅταν καὶ ὁ Τολστόη ζῶσε σὲ κάποιο γειτονικὸν μέρος, στὴν ἀρχὴν βαρῆ ἀφρωστὸς κ' ὕστερα κἀνόντας τὴν ἀνάρρωσίν του.

Λίγα βιβλία μποροῦνε νὰ μᾶς κεντήσουν τόσο τὸ ἐνδιαφέρον, καὶ νὰ μᾶς δώσουνε μαζὶ ἀφορμὴν νὰ σκεφτοῦμε, ὅσο ἐκεῖνα ποὺ μᾶς παρουσιάζουν ἓναν ξεχωριστὸν ἄνθρωπον, ὅπως φαίνεται στὰ μάτια ἐνὸς συγγραφέα· καὶ αὐτὸ τὸ ἐνδιαφέρον κ' ἡ ἀφορμὴ γιὰ σκέψην γίνονται ἀκόμα μεγαλύτερα, ὅταν αὐτὸς ὁ ξεχωριστὸς ἄνθρωπος εἶναι ἓνας μεγάλος ἀπὸ τοὺς μεγάλους, ὅταν τὸν Τολστόη, καὶ ὁ συγγραφέας ἓνας Γκόρκη.

Παίρνουμε μερικὲς χαρακτηριστικὰς γραφὰς τοῦ βιβλίου τοῦ Γκόρκη, ὅπως τις βρισκόμεν, ἓνα ἄρθρον τοῦ Κοτελιάνσκη στὸ Ἀγγλικὸν περιοδικὸν «Ἀθηναϊκόν», ἀπὸ τις ὁποῖες μπορεῖ κανεὶς νὰ σχηματίσει μιάν ἰδέαν γιὰ τὴν θέσιν ποὺ παίρνει ὁ Γκόρκη ἀπέναντι τὸν παγκόσμιον κολοσσόν.

«Ἐμίλησε πολλὰς φορὰς καὶ πολλὰ πλατῆα μαζὶ μου, ὅταν ζῶσε στὴ Γιάσπρα, συνήθιζεν νὰ πηγαίνω συχνὰ νὰ τὸν βλέπω, καὶ αὐτὸς ἐπίσης ἔδρισκε πολλὴν εὐχαριστήσιν νᾶρχεται σὲ μένα· τὰ βιβλία του τὰ ἔχω διαβάσει μὲ προσοχὴν καὶ μὲ ἀγάπην· ἔτσι θαρρῶ πὼς ἔχω τὸ δικαίωμα νὰ εἰπῶ ἐκεῖνον ποὺ γι' αὐτὸν στοχάζομαι, καὶν ἀκόμα εἶναι κάτι τοληρὸν καὶ πολὺ διαφορετικὸν ἀπὸ τὴν γενικὴν ἀντίληψιν ἀπέναντι του. Τὸ γνωρίζω καὶ γώ, ὅχι λιγότερον ἀπὸ τοὺς ἄλλους, πὼς δὲν ὑπάρχει ἄνθρωπος ποὺ νὰ τοῦ ἀξίξει περισσότερο τὸνομα τῆς μεγαλοφυΐας, πᾶν πολὺπλοκος, πᾶν ἀντιφατικὸς καὶ — πᾶν ὡραῖος στὸ καθετὶ ἀπὸ ἐκεῖνον· ναί, ναί, στὸ κάθε τι. Ὁραῖος σὲ κάποιαν ξεχωριστὴν σημασίαν, πλατεῖαν, ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ εἰπωθεῖ μὲ λέξεις — ὑπάρχει σ' αὐτὸν κατὰ πᾶν τοῦ ζυπνοῦσε πάντοτε τὴν ἐπιθυμίαν μέσα μου νὰ φωνάξω δυνατὰ σὲ ὅλους καὶ στὸν καθένα: Κοιτάξτε τὸ θαυμαστὸν ἄνθρωπον ζεῖ ἀπάνω στὴ γῆ!...»

«Ὅμως ἐκεῖνον ποὺ μὲ ἀπαυδοῦσε πάντοτε ἀπὸ ἐκεῖνον, ἦταν ἡ ἀλύγιστη καὶ δεσποτικὴ του προσπάθεια νὰ κάνει τὴν ζωὴν τοῦ Κόμη Λέοντα Νικολάγιεβιτς Τολστόη νὰ γίνῃ «ἡ ἀγία ζωὴ τοῦ μακαρισμένου μας πατέρα, βογιάρου Λέοντα». Εἶναι γνωστὸν πὼς ἐπιθυμοῦσε νὰ ὑποφέρει, νὰ μαρτυρήσῃ. Ὅμως νὰ μαρτυρήσῃ, ὅχι ἔτσι ἀπλά, ὅχι ἀπὸ ἐπιθυμίαν νὰ καταλάβῃ τὴν ἀντίστασιν τῆς θέλησός του — παρὰ μὲ τὴν φανερὴν, καί, τὸ ξαναλέω, δεσποτικὴν πρόθεσιν, νὰ δώσῃ περισσότερο βάρος στὶς θρησκευτικὰς του τὴς ἰδέας καὶ τὴς διδασκαλίας του, νὰ κάνει τὸ εὐαγγέ-

λιό του ακαταμάχητο, να τὸ ἀγιοποιήσει στὰ μάτια τῶν ἀνθρώπων με τὸ μαρτύριό του, καὶ νὰ τοὺς κάνει νὰ τὸ ἀναγνωρίσουν, καταλαβαίνετε, νὰ τοὺς κἀνει. Γιατὶ ξέρει πῶς αὐτὸ τὸ εὐαγγέλιο δὲν εἶναι ἀρκετὰ πειστικό. Ξέρει πῶς «οἱ μάρτυρες τὴν πῶ πολλές φορές δὲν εἶναι παρὰ δεσπότες καὶ τύραννοι», ξέρει τὰ πάντα! Καὶ μολοντοῦτο λέει: «Ἄν ἦτανε οὐνατὸ νὰ μαρτυρήσω γιὰ τὴν ιδέαν μου, θὰ ἔκαναν διαφορετικὴ ἐντύπωση». Αὐτὸ τὸ πρᾶμα μὲν ἐσπρωχνε πάντα τὴν καρδιά μου μακριά του· γιατί δὲν μπορῶ νὰ μὴν τὸ αἰστανόμην σα μὴν προσαδεῖα νὰ μοῦ γίνει δια, σα μὴν ἐπιθυμῶ νὰ μοῦ πάρουν σκλάβο τὴ συνείδηση, νὰ τῆς σκοτίσουν τὰ μάτια με τὴ λάμψη τοῦ δικαίου αἵματος, νὰ μοῦ θάλουν τὸ ζυγὸ τοῦ δογματος στὸν τράχηλό μου...»

Καὶ παρακάτω τὸν χαρακτηρίζει ὡς συγγραφεὶα ἐθνικὸ, στὴν πῶ ἀληθινὴ καὶ πῶ παγκόσμια σημασία τῆς λέξης, ὁ ὁποῖος συγκέντρωνε στὴ γιγαντισία τοῦ ψυχῆ ὅλα τὰ ἐλαττώματα τῆς φυλῆς του, κ' ἤθελε νὰ σταθεῖ σὰν ἓνα ψηλὸ θουνὸ ἀπάνω στὸ δρομὸ πὺ θέλει νὰ ὀδηγήσει τὸ ρωσικὸ ἔθνος πρὸς τὴν Εὐρώπῃ, πρὸς μὴ ἐνεργητικὴ ζωὴ πὺ ζητεῖ ἀπὸ τὸν ἀνθρώπο ὅλη τὴν ἔνταση τῆς πνευματικῆς του ἐνεργείας. Ἡ θέση, λέει, πὺ παίρνει ἀπέναντι στὴν ἐπιστήμη, εἶναι ἐπίσης τέλεια ἐθνικὴ.

Σ' ἓνα ἄλλο μέρος γράφοντας ὁ Γκόρκη γιὰ τὴν αἰτία πὺ τὸν ἔκανε νὰ κρατήσει αὐτὰ τὰ σημεῖωμά του γιὰ τὸν Τολστόη, λέει:

«Παρακολουθοῦσα τὸν Τολστόη ἀπὸ κοντά, γιατί γύρευα, γυρεύω, καὶ θὰ γυρεύω ὅσο νὰ πεθάνω, ἀνθρώπους με ζωντανή, δυνατὴ πίστη. Κι ἀκόμα, γιατί ὁ Ἀντόνιος Τσεχόφ, μιλώντας κάποτε γιὰ τὸν πολιτισμὸ πὺ μᾶς λείπει, παραπονέθηκε μὴ φορά: «Ἡ κάθε λέξη τοῦ Γκαϊτε ἔχει φυλαχτεῖ, ἐνῶ οἱ στοχασμοὶ τοῦ Τολστόη ἔχουν σκορπιστεῖ στὸν ἀέρα. Αὐτὸ, ἀγαπητὴ συνάδελφε, εἶναι ἀνυπόφορα ρωσικό. Ὑστερ' ἀπὸ καιρὸ θὰ τὸν συλλογιστοῦνε, θάρχισουν νὰ γράφουνε γι' αὐτὸν καὶ — νὰ λένε ψέματα...»

Γιὰ τὴ γυναῖκα ἔχει, κατὰ τὸν Γκόρκη, ὁ Τολστόη ἀδιάλλαχτη — γιὰ νὰ μεταχειριστοῦμε καὶ μεῖς τὴ λέξη τῆς μόδας — ἔχθητα. Εἶναι, λέει, ἡ ἔχθητα ἐνὸς ἀρσενικοῦ, πὺ δὲν κατώρθωσε νὰ ἔβρει τόση εὐτυχία, ὅση μποροῦσε, στὴ ζωὴ; ἢ εἶναι ἡ ἔχθητα τοῦ πνεύματος ἐναντίο στὴς ἐξευτελιστικὲς ὁρμές τῆς σάρκας;... Ὁ Γκόρκη μνημονεῖ τὰζόλουθα λόγια τοῦ Τολστόη:

«Στὸ κορμὶ τῆς ἡ γυναῖκα εἶναι πῶ εἰλικρινῆς ἀπὸ τὸν ἄντρα, μὰ οἱ στοχασμοὶ τῆς ψεύδονται. Ὡστόσο ὅταν ψεύδεται, δὲν πιστεύει τὸν ἑαυτὸ τῆς, ἐνῶ ὅταν ψεύδεται ὁ Ρουσῶ, ἐπίστευε στὸν ἑαυτὸ του.»

Σχετικὰ μετὰ τὰ αἰσθηματὰ του ἀπέναντι στὸν Τολστόη, ὁ Γκόρκη γράφει.

«Δὲν ξέρω ἂν τὸν ἀγαποῦσα ὁμως τί σημασία μπορεῖ νὰ ἔχει — ἀγάπη ἢ μῖσος γιὰ κείνον; Μοῦ ξυπνοῦσε πάντοτε γιγαντώδικα αἰσθηματὰ καὶ τρικυμίες μετὰ στὴν ψυχὴ μου· ἀκόμα καὶ τὰ δυσάρεστα κ' ἔχθηκα αἰσθηματὰ δὲ μοῦ καταπνέσαν τὴν ψυχὴ, τὰ ῶ μοῦ τὴν πλάταιναν καὶ τὴν ἔκαναν πῶ αἰσταντική καὶ περιοριστική»

Ἄλλοῦ πῶ λέει ὁ Γκόρκη:

«Ἐγὼ, πὺ δὲν πιστεύω σὲ Θεὸ, τὸν κοιτάζω τὸν Τολστόη με κάποια ἀνησυχία, κάποιο φόβο: τὸν κοιτάζω καὶ συλλογίζομαι: «Αὐτὸς ὁ ἀνθρώπος εἶναι ὁμοῖος με Θεὸ!»

Μνημονεῖοντας τὴ συνάντησή του μετὰ τὸν Τολστόη στα 1900, λέει:

«Δὲν μπορῶ νὰ ἐκφράσω με λόγια τὸ τί αἰστανόμουναι κὶ οὔτε τὸ τί συλλογίζομουναι ἐκείνη τὴ στιγμή· ἡ ψυχὴ μου ἦτανε γιομάτη ἀπὸ ἔκσταση καὶ ἱερὸ φόβο, καὶ τὰ πάντα εἶχανε συχωνεῦτεῖ σὲ μὴ καὶ μόνη εὐτυχιόμην σκέψη: «Δὲν εἶμαι ὀρφανὸς ἀπὸ τὴν γῆ, ἐφόσο ζεῖ σ' αὐτὴν τοῦτος ὁ ἀνθρώπος!»

Μιὰ ἀγγλικὴ μετάφραση αὐτοῦ τοῦ βιβλίου, μετὰ τὸν τίτλο «Remiscences of Leo Tolstoy» εἶναι νὰ δημοσιευτεῖ τοῦτον τὸν καιρὸ στὸν ἐκδοτικὸ οἶκο: Hogarth Press, Richmond.

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Ἀντ. Εὐ. Τὸ «Ἡρῶ καὶ Λέαντρος» δὲν τὸ βρήκαμε τέλεια κατάλληλο γιὰ νὰ δημοσιευτεῖ. Τὴν κρίση μας τὴν γράφουμε σὲ κείνους πὺ μᾶς τὴν γυρεύουν. Τώρα πῶ δὲν μποροῦμε νὰ σοῦ εἰποῦμε τίποτα, γιατί δὲν τζουμὲ τὸ χειρόγραφο.—κ. Π. Τζαν. Τίποτα δὲν εἶναι ἀπόλυτο. Ὅμοι οἱ ἐντεκασύλλαβοι θένε τόνο ἀπαραίτητο στὴ δέκατη συλλαβῆ, κ' ὄχι στὴν ἐντέκατη ὅπως εἶναι ὁ στίχος πὺ λές: ἐπίσης ὁ ἱος τῆς 2ης στροφῆς ἔχει ἄλλο μέτρο ἀπὸ τοὺς ἄλλους. Ἐπειτα ἐκείνες οἱ χαρμῶδες: «ζωγραφιστὰ-ἀπλό-νουνται». Δυστυχῶς δὲν ἔχουμε τόπο γιὰ περισσότερα. Ὅμοι δὲν ἔχουν πολλὴ σημασία αὐτὰ, γιατί μαθαίνονται τὸ σπουδαῖο εἶναι ἡ ποιητικὴ ιδέα, πὺ ἵπάρχει.—κ. Γ. Δ. Βαρ. Λάβαμε τὰ «ὄνειρα» καὶ «τὸ γραμματάκι σου».—κ. Θ. Νουβητ. Ὁ δὲ δημοσιευτεῖ.—κ. Η. Φ. Η. Θὰ δημοσιευτοῦν ἡ «Γέριχη Δρυὰ» καὶ ἡ «Ἐκάτη». Γενικά αὐτὰ πὺ μᾶς ἔστειλες τώρα εἶναι πολὺ καλύτερα' ἀπ' τὸ πρῶτο.—Συνηρομητὴ μας. Σημαίνει πλοῦσια.—κ. Ρουβίμ. Ἐχεις δίκιο μὰ νὰ ξέρεις πῶσα στοιχεῖα μπαίνουνε στὸ διῶλεγμα! Ὅμοι καλὰ ἔκανες καὶ μᾶς τὸ θύμησε. Θὰ κοιτάξουμε νὰ δημοσιεύουμε σ' ἓνα ἀπ' τὰ ἐρχόμενα φύλλα, μὰ ἀφοῦ πρῶτα μᾶς ἐμπιστευτεῖς τὸ ἀληθινὸ σου τόνομα.—κ. Γ. Δ. Κατ. Ὅχι καὶ τόσο.—κ. Γ. Γ. Ζαγλ. Εὐχαριστοῦμε. Τὸ «καλὸ, θὰ δημοσιευτεῖ» εἶναι ἡ καλύτερη κριτικὴ.—κ. Χ. Ζωτ. Τί νὰ σοῦ ποῦμε: εἶναι τὸ εἶδος αὐτὸ τῆς ποίησης πὺ δὲ μᾶς κάνει.—κ. Στ. Χαρ. Τὰ λάβαμε.—κ. Ἀπ. Ἐρωδ. Ἐχεις δίκιο. Κρίμα μόνο πὺ δὲν εἶναι καὶ τᾶλλα δυὸ τόσο καλὰ ὅπως τὸ πρῶτο. Ἐχεις ὁμοι ἀδικο νὰ νομίζεις πῶς μπορεῖς νὰ χαρηντίζεσαι μαζί μας, χωρὶς καὶ νὰ γυρεύεις σφάλματα; Σφάλματα δὲν ἔχεις: θαρρεῖς ὁμοι πῶς τοῦτο καὶ ἀρκεῖ; Ἄν θέλεις στείλε μας τίποτ' ἄλλο συντομότερο, ἂν ἔχεις.—κ. Φοιτ. Ἰατρ. Θὰ τὸ δώσουμε τὸ γράμμα σας στὸν Ἐπιθεωρητὴ νὰ τὸν ἔχει ὑπόψη.—κ. Ἐβεν. Θὰ δημοσιευτεῖ.—κ. Χαρ. Ἄστ. Πολὺ πλαταίνεις, ἔτσι πὺ καταντᾶς πεζὸς πολλὲς φορές λ. γ. «Τοῦ πόνου ἡ ἱστορία μᾶς εἶναι πολὺ ἀπλή, —ὁμοι συμβαίνει νᾶναι ἀπαίσια, τραγικὴ». Ὅλα αὐτὰ δὲ λένε τίποτα παραπάνω ἀπὸ τὸ: Ἀπλή ναι μὰ φριχτὴ τοῦ πόνου μᾶς ἡ ἱστορία ἢ κατὶ τέτιο!—κ. Εὐτερο. Ἀλεβί. Εὐχαριστοῦμε. Θὰ δημοσιευτοῦνε στὸ ἐρχόμενο. Ζήτησε γράμμα μας στὰ Poste Restante τοῦ ἐξωτερικοῦ.—κ. κ. Δρ. Δογλ, καὶ Π. Βασ. Θὰ δημοσιευτοῦνε.

